

ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΧΑΤΖΗΣΤΑΘΗ

ΙΩΑΝΝΗ ΙΣΠΙΚΟΥΔΗ

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΤΟΠΙΟΥ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

1. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ	1
1.1. Εισαγωγή	1
2. ΛΟΓΟΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ	6
2.1. Ιστορική αναδρομή	7
2.2. Τα πρώτα μοντέρνα αποθέματα και Εθνικά Πάρκα	9
2.3. Πρόσφατη εξέλιξη των μέτρων προστασίας	11
3. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΟΙ ΣΚΟΠΟΙ ΤΩΝ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ	13
3.1. Γιατί χρειάζονται οι προστατευόμενες περιοχές	14
4. ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ	20
5. ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΣΕ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	23
5.1. Χαρακτηριστικά τα οποία μια περιοχή ορίζεται να προστατεύσει	25
5.2. Συμβατότητα των σκοπών προστασίας με τους διαχειριστικούς σκοπούς και τις χρήσεις γης	25
6. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ	27
7. ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ	52
7.1. Οι Ελληνικοί Υγροβιότοποι	59
7.2. Το Νομικό πλαίσιο προστασίας των Ελληνικών υγροβιοτόπων	59
7.3. Σχέδιο δράσης για την Προστασία και Διαχείριση των Ελληνικών Υγροβιοτόπων	70
8. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ	74
8.1. Ανάλυση των οικοσυστημάτων	75
8.2. Εξέλιξη οικοσυστημάτων	79
8.3. Διαχείριση οικοσυστημάτων γενικά	81
8.4. Ροή ενέργειας και τροφικές δομές	83
8.5. Πηγή ενέργειας	85

9. ΑΕΙΦΟΡΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	85
9.1. Αρχές μιας αειφορικής κοινωνίας	86
10. ΖΩΝΟΠΟΙΗΣΗ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ	90
10.1. Ανάπτυξη των ζωνών προστασίας	91
10.2. Απαιτήσεις και περιορισμοί των ζωνών προστασίας	92
10.3. Τύποι ζωνών προστασίας	94
10.3.1. Ζώνες Παραδοσιακών Χρήσεων μέσα στην προστατευόμενη περιοχή	94
10.3.2. Δασικές Ζώνες Προστασίας	95
10.3.3. Οικονομικές Ζώνες Προστασίας	95
10.3.4. Φυσικές Ζώνες Προστασίας	96
10.3.5. Είδη καλλιεργειών για ζώνες προστασίας	96
11. ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ Π.Π.	97
11.1. Εθνική στρατηγική προστασίας	98
11.2. Σχεδιασμός συστημάτων προστατευόμενων περιοχών	101
11.3. Σχεδιασμός μελετών εφαρμογής	102
11.4. Σύνταξη Μελέτης ή Σχεδίου διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών	103
11.5. Διαδικασία σύνταξης Μελέτης ή Σχεδίου διαχείρισης	105
12. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ Π.Π.	125
12.1. Είσοδος	125
12.2. Κτίριο Διοίκησης	127
12.3. Δρόμοι - μονοπάτια μέσα στην περιοχή	127
12.4. Αισθητική συντήρηση και βελτίωση του τοπίου	133
12.5. Χώροι ανάπαυσης - γεύματος επισκεπτών	135
12.6. Επικοινωνία - Σήμανση	139
12.7. Συντήρηση βλάστησης	140
12.8. Καθαριότητα - Διάθεση απορριμμάτων	143
ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ	
1. ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΤΟΠΙΟΥ	145
1.1. Συνθετικοί ή Χαρακτηριστικοί τύποι τοπίου	145
1.2. Κυρίαρχα στοιχεία του τοπίου	155
1.3. Βασικοί παράγοντες αισθητικής του τοπίου	161
1.4. Μεταβλητοί παράγοντες που επηρεάζουν την αισθητική του τοπίου	174
2. ΟΠΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΤΟΠΙΟΥ	186
2.1. Οπτικό τοπίο	186

3. ΟΠΤΙΚΗ ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ (ΕΥΑΙΣΘΗΣΙΑ) ΤΟΥ ΤΟΠΙΟΥ	187
3.1. Αλλοίωση του χαρακτήρα του τοπίου	187
3.2. Συνθετικοί τύποι του τοπίου	188
3.3. Ευαίσθητα τμήματα μέσα σ' ένα τοπίο	189
3.4. Μεταβλητοί παράγοντες	190
3.4.1. Εξωτερικοί παράγοντες	190
3.4.2. Εσωτερικοί παράγοντες του τοπίου	192
4. ΟΠΤΙΚΗ ΑΠΟΡΡΟΦΗΤΙΚΗ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΤΟΠΙΟΥ (Ο.Α.Ι.)	193
4.1. Αισθητική προσαρμογή τεχνικών έργων	145
5. ΚΛΑΣΕΙΣ ΠΟΙΚΙΛΙΑΣ ΤΟΥ ΤΟΠΙΟΥ (Κ.Π.Τ.)	203
6. ΕΠΙΠΕΔΑ ΕΥΑΙΣΘΗΣΙΑΣ ΤΟΥ ΤΟΠΙΟΥ (Ε.Ε.Τ.)	205
7. ΟΠΤΙΚΟΙ ΠΟΙΟΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ (Ο.Π.Σ.) ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΟΥ ΤΟΠΙΟΥ	206

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΔΙΑΤΑΡΑΓΜΕΝΩΝ ΜΕΤΑΛΛΕΥΤΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ, ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ, ΦΥΤΟΚΑΛΥΨΗ, ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΤΟΠΙΟΥ

1. ΓΕΝΙΚΑ	211
1.1. Τι γίνεται σε άλλες χώρες	214
1.2. Τι γίνεται στην Ελλάδα	216
2. ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΦΑΝΕΙΑΚΗΣ ΕΞΟΥΣΗΣ ΣΤΗΝ ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΗ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΜΙΑΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ	220
2.1. Μέθοδοι εξόρυξης	221
2.2. Δευτερεύουσες βοηθητικές εργασίες	226
3. ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΣΥΝΘΕΤΟΥΝ ΕΝΑ ΤΟΠΙΟ	227
3.1. Παράγοντες που επηρεάζουν το σχεδιασμό της αποκατάστασης του τοπίου	227
3.1.1. Υποεπιφανειακές συνθήκες	227
3.1.2. Επιφανειακές συνθήκες	228
3.1.2.1. Βλάστηση	228
3.1.2.2. Έδαφος	228
3.1.2.3. Τοπογραφική διαμόρφωση	230
3.1.2.4. Οικολογικά προβλήματα	237
3.2. Αισθητικές μελέτες της σύνθεσης του τοπίου	241
3.2.1. Μορφή	244
3.2.2. Γραμμή	244
3.2.3. Χρώμα	245
3.2.4. Υφή	246

4. ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΤΟΠΙΟΥ	248
4.1. Ο σχεδιασμός της αποκατάστασης του τοπίου	248
4.1.2. Δυνατότητες για καινούργιες δραστηριότητες και μελλοντικές χρήσεις της γης	249
4.1.3. Κριτήρια με τα οποία αποφασίζεται η εκλογή της μελλοντικής χρήσης	253
4.1.4. Οπτική ανάλυση	257
4.1.5. Απορροφητική ικανότητα του τοπίου	259
4.2. Μέθοδοι έκθεσης των σχεδίων αποκατάστασης	260
4.2.1. Γραφικές μέθοδοι	260
4.2.2. Μέθοδοι με τη βοήθεια ηλεκτρονικού υπολογιστή	261
5. ΣΧΕΔΙΟ ΦΥΤΟΚΑΛΥΨΗΣ	262
5.1. Προετοιμασία της επιφάνειας όπου θα εγκατασταθεί η βλάστηση	263
5.1.1. Φυτευτικό υπόθεμα	263
5.1.2. Διαμόρφωση και βαθμίδωση στείρων	264
5.1.3. Απόκτηση επιφανειακού εδάφους	264
5.1.4. Ετοιμασία της επιφάνειας σποράς	267
5.2. Εγκατάσταση της βλάστησης	267
5.2.1. Εκλογή των ειδών	267
5.2.2. Σπορά και φύτευση	269
5.2.3. Εποχή σποράς	272
5.2.4. Αναλογία σπορικού μίγματος	272
5.3. Δαπάνη αποκατάστασης της βλάστησης	273
6. ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ ΜΕΛΕΤΩΝ	274
6.1. ΜΕΡΟΣ Α. - ΕΡΕΥΝΑ	274
6.2. ΜΕΡΟΣ Β. - ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ	278

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ

1. ΒΛΑΣΤΗΣΗ ΚΑΙ ΧΕΙΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΓΙΑ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ	289
ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΟΥ ΤΟΠΙΟΥ	291
1.1. Χειρισμοί σε δάση αναψυχής	292
1.2. Χειρισμοί σε δασών με αισθητική	292

1.2.2. Σχεδιασμός και κατασκευή δρόμων	292
1.2.3. Αναδάσώσεις	293
1.3. Παρόδια βλάστηση	293
1.3.1. Χειρισμός παρόδιας βλάστησης	294

1.4. Δασοκομικοί χειρισμοί στο εσωτερικό του δάσους	306
1.5. Τεχνητή ίδρυση δασών αναψυχής	314
2. ΔΕΝΤΡΑ ΚΑΙ ΘΑΜΝΟΙ ΣΤΟ ΤΟΠΙΟ	318
2.1. Χρησιμοποίηση των δέντρων και των θάμνων	319
2.1.2. Δέντρα	319
2.1.3. Θάμνοι	321
2.1.4. Πλεονεκτήματα πλατυφύλλων δέντρων	322
2.1.5. Πλεονεκτήματα των θάμνων	332
3. ΜΙΚΡΟΔΑΣΙΚΟ ΤΟΠΙΟ (BONSAI)	353

ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟ

1. ΔΑΣΙΚΗ ΑΝΑΨΥΧΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΗΓΗΣΗ	359
1.1. Παράγοντες που επηρεάζουν τη ζήτηση για δασική αναψυχή	360
1.2. Παράγοντες που επηρεάζουν τη συμμετοχή των ανθρώπων σε διάφορες δραστηριότητες αναψυχής	361
1.3. Δασικός περιγηγνητικός χώρος	362
1.4. Παράγοντες που επηρεάζουν την αξία των δασικών τόπων και την καταλληλότητά τους για την ανάπτυξη της δασικής αναψυχής	364
1.4.1. Φυσικοί παράγοντες	364
1.4.2. Βιοτικοί παράγοντες	366
1.4.3. Πολιτιστικοί παράγοντες	367
2. ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΧΩΡΩΝ ΑΝΑΨΥΧΗΣ	367
2.1. Τύποι χώρων Υπαιθρίου Γεύματος	368
2.1.1. Τύπος Χ.Υ.Γ. μαζικής χρήσης	369
2.1.2. Τύπος Χ.Υ.Γ. οργανωμένων ομάδων	369
2.1.3. Τύπος Χ.Υ.Γ. μονάδων κατά αθροίσματα	370
2.1.4. Τύπος Χ.Υ.Γ. κατά μήκος δρόμων	370
2.2. Τύποι χώρων κατασκηνώσεων	394
2.2.1. Χώροι κατασκηνώσεων γενικής χρήσης	396
2.2.2. Χώροι κατασκηνώσεων οργανωμένων ομάδων	396
2.2.3. Οικογενειακοί χώροι κατασκηνώσεων	396
2.2.4. Χώροι κατασκηνώσεων αιχμής	397
2.2.5. Χώροι κατασκηνώσεων μακροχρόνιας παραμονής	397
2.2.6. Χώροι κατασκηνώσεων σε απομονωμένες περιοχές	397
2.2.7. Χώροι κατασκηνώσεων για ταξιδεύοντες	397
2.3. Θέσεις Θέας	404
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	413